

Mariana Enríquezová
Co nám oheň vzal
 Přeložila Lada Hazaiová
 Host 2016, 206 s.

Povídkovou sbírku argentinské autorky, s níž se český čtenář setkává poprvé, nelze na pultech knihkupectví přehlédnout. Křiklavě oranžové plameny v kombinaci s růžovými kudrlinkami na tmavě zelené vazbě působí velmi líbivě. Opakující se motiv lebky a pistole ovšem evokuje spíš mexickou narkoliteraturu než žánr laplatského fantastična. Záhy však zjistíme, že obsah knihy se jednoznačnému zařazení vzpírá. Fantaskně laděné příběhy, v nichž figurují obudné holčičky, střídají situace jako vystřižené z hororu nebo z thrillerové zápletky, kde se lidová religiozita mísí s rituálními zločiny a novodobou obdobou čarodějnictví. Hrdinkami jsou vzpurné či deprimované ženy odcizené společnosti, nikdy však pasivní objekty. V závěru se dokonce přivrženkyňe tajuplného hnutí popalují na protest proti násilí na ženách. Tato povídka, kterou lze s hořkou ironií vnímat jako alegorii současných masových protestů, zároveň podtrhuje celkové vyznění sbírky: vpád nadpřirozeného není autorce cílem, nýbrž nástrojem pro ohledávání obecnějších rovin skutečnosti. Byť kvalita jednotlivých textů kolísá, způsob, jakým jsou seřazeny, dává možnost vydechnout a setřást ze sebe doléhající hrůzu. Nejsilnějším dojmem působí kapitoly, které tematizují temná místa argentinské historie či se značnou syrovostí popisují její přítomnost. Ať už se vydáte po jakékoli z mnoha žánrových linií, vězte, že literární obraz Buenos Aires, založený na kruté realitě jeho předměstských čtvrtí, se vám nesmazatelně vypálí do paměti.

Hedvika Tichá

Ilja Kučera ml.
Ta noc se nejspíš nevrátí
 Jalna 2016, 136 s.

Název knížky naznačuje, jakým směrem se většina z jedenácti obsažených povídek bude ubírat. Tedy nostalgicky nazpět k okamžikům, které se již nemohou opakovat. Hned v té úvodní, nazvané Kamarádky, brouzdáme noční Prahou se dvěma bývalými spolužačkami, které se vracejí z výročního školního srazu, ujel jim noční spoj a ony vzpomínají na kluka, kterého obě milovaly. Čtenář má ovšem výhodu, že díky jedné z dívek zná tajemství, o němž ta druhá nemá tušení a které na prožitý milostný románek vrhá drobný stín. V dalším příběhu se zase setkávají dva staří známí, aby si po letech vynahradili to, co v mládí nestihli. Povídka Ten smutek se dělí do dvou časových rovin: v jedné sledujeme dvojici mladíků, kteří přijeli cosi projektovat blízko střezené hranice s Rakouskem, zároveň se tu ale vynoří i příběh z dob první republiky. I tady, stejně jako ve většině ostatních textů, hraje důležitou roli láska, respektive její doznívající ozvěna. Spíš než jednoduché příběhové linie ale ve sbírce zaujme styl vyprávění. Ilja Kučera mladší je spisovatel, který postupně přišel o zrak, a tak vizuálně žije v zajetí minulého světa. I díky tomu je mnohem pozornější k různým detailům. Jeho povídky jsou téměř přesnými mapami prostoru, v němž se děj odehrává, ať už jde o Prahu, Vídeň nebo cestu na Slapy. Čtenář, který popisovaná místa zná, si je zásluhou Kučerovy přesnosti okamžitě vybavuje. Dobře tu fungují i realisticky budované dialogy. Některé texty však směřují k příliš chtěné pointě – a přitom by často stačilo nechat děj vynít do ztracena...

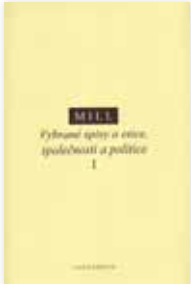
Jiří G. Růžicka

Jaroslav Žila
Nikdo tady není
 Protimluv 2016, 90 s.

První prozaická kniha básníka Jaroslava Žily vyšla nedlouho před jeho předčasnou smrtí v dubnu letošního roku. Šestnáct krátkých povídek zachycuje všední, smutné i tragické osudy lidí z ostravských periferií a z venkova v podhůří Beskyd. Žila empaticky a úsporným, a přesto poetickým jazykem vypráví o přelomových i zcela obyčejných životních momentech. Postavy navzdory zdánlivé tuctovosti často vybočují z normy: buď si náhle uvědomí svou roli ve společnosti a její drtivou neměnnost, nebo naopak seznají, že stojí na zásadním životním předělu. Autor několika přesnými skicami na malém prostoru dokáže vylíčit neštěstí, jako třeba v první, válečné povídce Sen Terezy Blahutové, nebo bezvýchodné bahno rodinných vztahů v povídce Na belgické pláži, odehrávající se v počátcích budování kapitalismu. Stručností i zaujetím lidmi na společenském okraji může soubor Nikdo tady není občas připomenout povídkovou tvorbu Stanislava Berana. Žila však mnohem lépe ovládá umění náznaku – nedořečenost v jeho případech ještě zesiluje tíživý účinek tušené pointy. Vyprávění o vrazích, sebevrazech, důchodcích, alkoholících nebo svobodných matkách střídají lehčí texty, v nichž je popsána napínavá cesta vlakem s krásnou dívkou a ruským oficírem nebo opilecká mikulášská historka. Setkání s Žilovými povídkami je překvapivé nejen pro jejich vypravěčskou bravuru a klasičnost v dobrém smyslu slova, ale i citlivost, s níž autor nahlíží (nejen) současný svět.

Karel Kouba

John Stuart Mill
Vybrané spisy o etice, společnosti a politice I
 Přeložili Martin Pokorný a Karel Šprunk
 OIKOYMENH 2016, 230 s.

John Stuart Mill byl nepochybně významným představitelem britské filosofie a politické ekonomie devatenáctého století a dodnes zůstává jednou z nejlivnějších postav liberalismu vůbec. Z jeho rozsáhlého díla existuje v českém překladu jen několik textů, z nichž některé, například esej O svobodě, vydaný v roce 1913, jsou prakticky nedostupné. Jiné jsou k mání alespoň v novějším slovenském vydání – třeba pozoruhodný a na svou dobu neobvykle progresivní spis O poddanství žen. Reprezentativní výbor z Millova myšlení tedy rozhodně není špatný nápad. Poněkud zarážející je ovšem ediční strategie nakladatelství OIKOYMENH. Ze dvou set třiceti stran prvního svazku Millových Vybraných spisů skoro třetinu zabírá práce Utilitarismus, která je ale v téměř překladu dostupná v pět let starém vydání u jiného nakladatele. Další padesátku stránek obsadila příloha, kterou tvoří několik kapitol z Benthamova Úvodu k principům morálky a zákonodárství. Samotný přínos vydání tak spočívá ve dvojici textů věnovaných právě Jeremymu Benthamovi a Samuelu Coleridgeovi, jež Mill vyzdvihuje jako originální, byť světonázorově protikladné duchy, které budou formovat anglické myšlení příštích generací. Tyto texty jsou stylisticky vybroušenými ukázkami Millova myšlení, už jen proto, co z probíraných autorů vyzdvihuje, co kritizuje a v neposlední řadě co nechává stranou. Přesto obsah prvního svazku působí rozpačitě a nezbyvá než doufat, že další díl tento dojem napraví.

Matěj Metelec

Poslední rodina
(Ostatnia rodzina)
 Režie Jan P. Matuszynski, Polsko, 2016, 124 min.
 Premiéra v ČR 11. 5. 2017

Hraný debut polského režiséra Jana P. Matuszynského Poslední rodina se stal po snímcích Slepá a Realita dalším vítězem projektu Scope100, v němž stovka vybraných „filmových nadšenců“ hlasováním rozhoduje o tom, který ze sedmi nominovaných artových filmů bude uveden do české distribuce. Výběr Poslední rodiny je zvláštní v tom, že film nenabízí zrovna nejvděčnější diváckou zkušenost. Snímek vychází z mnohdy dost drastických životních peripetií polského malíře Zdziśława Beksińského a jeho nevyrovnaného syna Tomka. Na rozdíl od klasického životopisného filmu se ale skládá spíš z pozorování každodenního života rodiny v panelákovém bytě v Polsku od sedmdesátých let až po přelom století. Matuszynski ztvárňuje tato pozorování v promyšlených, většinou středově komponovaných záběrech z větší vzdálenosti, které kladou velký důraz na prostředí. Poslední rodina pojednává stejnou měrou o hrdinech i předmětech, jimiž se obklopují – ústřední roli zde hrají gramodesky, magnetofonové pásky nebo videokamery. Trpce vyznívající retro o generaci „sběratelů médií“, kteří se obklopovali desítkami nosičů se svou oblíbenou hudbou a filmy, se ale nikdy úplně nepotká s velmi tlumeně rozvíjeným příběhem vztahů mezi členy Beksińského rodiny, natož aby podalo komplexnější obraz své doby. Zvláštní, v některých ohledech fascinující dílo naneštěstí nedokáže různé motivy, které rozvíjí, složit do smysuplného kompaktního celku.

Antonín Tesář

Mezi-obrazy: Archiv kameramana
Jaroslava Kučery
 Dům umění města Brna – Dům pánů z Kunštátu, Brno 19. 4. – 11. 6. 2017

Výstava kurátorky Kateřiny Svatoňové přímo navazuje na její monografii (Mezi-obrazy: Mediální praktiky kameramana Jaroslava Kučery, Praha 2016), věnující se nedávno objevené pozůstalosti Jaroslava Kučery, kameramana, jenž spolupracoval s předními režiséry československé nové vlny, ale dokázal vtisknout svůj vizuální pohled také kultovním žánrovým snímkům normalizační éry, jako jsou Noc na Karlštejně, Jáchyme, hoď ho do stroje nebo Adéla ještě nevečeřela. Kompozice samotného výstavního prostoru navazuje na Kučerovu tvorbu a úspěšně návštěvníkovi umožňuje nahlédnout do kameramanovy „dílny“, potažmo přímo do jeho mysli. Kateřina Svatoňová průkopnický představuje Kučerovu pozůstalost jako komplexní a autonomní souborné umělecké dílo, a nikoli pouze jako ukázkou procesu vzniku výsledného filmu podle režisérových představ. V pěti místnostech tak můžeme postupovat od poutavých fragmentárních fotografických studií, které pokrývají celou stěnu jako rozmanitá mozaika, přes bohaté množství kratších experimentálních filmů a promítaných diapozitivů, udávajících svým cvakáním též zvukový rytmus, až dokud se vše nespojí do podoby hotového autorova snímku. Cesta expozicí přitom nikdy není přímočará, protože kompozice výstavy i forma a proměnlivost vybraných exponátů vybízí k nalezení vlastního postupu a tím i přístupu k obrazům, podobně jako Kučerova tvorba. Výstava tak v každém okamžiku žije svým vlastním životem, který nepřestává udívat ani po více návštěvách.

Michal Kolář

Lenka Vagnerová & company
Lešanské jesličky
 Divadlo La Fabrika, Praha, premiéra 2. 11. 2016

Dá se poezie zatančit? Když sledujete zpracování Hrubínovy poemy Lešanské jesličky choreografky Lenky Vagnerové, která se o autorství konceptu dělí s hercem Vladimírem Javorským, zdá se, jako by na tom vlastně nic těžkého nebylo. Přitom se nesází jen na pohybový výraz samotný. Hned první obraz působí spíše jako výtvarná instalace – tanečníci a tanečnice ukryté pod střídme osvětlenými pruhy pletiva. Je to snad vlnící se hladina? Meluzína z reproduktorů ale napoví, že jde o zasněženou krajinu, navíc se časem začnou pod sněhem klubat prsty performerů coby stonky probouzených rostlin. Zvuková složka i dále upřesňuje, čeho jsme svědky. A místy je to skoro škoda, divákova imaginace by u těhle parafráze známého vyprávění mohla být držena i méně zkrátka. Rekvizity – pletivo, utěrky, dřevěné kůly a skleněný demižon – jsou využívány účelně a v mnoha překvapivých významech. Najde se prostor i na humornou vložku s leštěním podlahy venkovské hospody, celková nálada inscenace, které dominuje gesto lóktů a dlaní spojených k sobě, je však drsně vážná. I lotři na kříži byli kdysi nevinnými dětmi a rozkošné nemluvně, které dnes se štestím uniklo smrti z rukou Herodova vojáka, probodnou jednou kopím jako samozvaného spasitele. Vagnerové vánoční příběh s násilnickými motivy příznivce soudobého tance nadchne. Obě tanečnice, Andrea Opavská (hostinská) a Fanny Barrouquère (Marie), byly za svůj výkon nominovány na cenu Opera plus 2017.

Marta Martinová

Iku
Fugue: Some Temporal Patterns
Other Than the Forward March
 MC, Genot Centre 2017

Záměrem letos vydané kompilace Mono No Aware berlínského experimentálního labelu PAN bylo načrtnout obrysy nikoli současného, ale spíš futuristického ambientu, konkrétně toho z jeho mnoha záhybů, který se dotýká světa dekonstruované taneční elektroniky zmutované popem. Klíčová jména labelu (Bill Kouligas, Jeff Witscher, M.E.S.H.) se na ní setkávají s queer chameleonem Yvesem Tumorem, noiseovým technařem, který si říká Helm, nebo projekty Sky H1 a AYYA a všichni nabízejí překvapivé polohy ambientu, který posluchače hypnoticky vrhá vpřed a zároveň rozptyluje poukazováním na své vlastní hranice. Do stejného zvukového kontextu nyní suverénně vstupuje kazeta Fugue frankfurtské elektronické producentky Iku. Klasické téma ambientu – totiž čas, respektive otázka, jak hudbou vyplnit trvání – je i tady zasaženo chladnou estetikou sebestormování na očích virtuálního světa a metodou „iniciace vlastního přerušení“. Z repetice se stávají variace a u povědomého není jisté, jestli je náhodnou souhrou, krádeží (Glittertanz, They Call Me a Thief), nebo novým mýtem. Posthumanistický patos současných mutantů, jehož emblémem je vokál upravený auto-tune efektem, je v případě Fugue jen vstupem do daleko vrstevnatějšího prostoru na hranici interiéru a exteriéru. Právě zde se inovativní sampling setkává s neodbytnými pohyby rock’n’rollových duchů, aby je postupně zpomalil a rozložil na fragmenty, které mají potenciál stát se novým intimním jazykem.

Ondřej Parus